

Aan:
de minister van Economische Zaken en Klimaat,
de heer ir. E.D. Wiebes
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC 'S-GRAVENHAGE

Assen, 17 juni 2020
Ons kenmerk 25/5.2/2020001296
Behandeld door de heer B.N. Pents (0592) 36 52 32
Onderwerp: Aandacht voor huidige netwerkproblematiek en kortetermijnoplossingen

Geachte minister,

In uw brief van 8 juni 2020, kenmerk DGKE-E / 20004453, informeerde u de Tweede Kamer over de korte- en langetermijnmaatregelen die zijn ingezet om de problematiek rondom netcapaciteit te verlichten. Wij hebben sinds de Drentse brief van 29 januari 2019, kenmerk 5/5.13/201900254, waarin om aandacht is gevraagd voor de netcapaciteitsproblemen, in meerdere bestuurlijke overleggen hierover met u gesproken. In het laatste overleg op 23 april 2020 hebben wij het met u gehad over de problemen die wij momenteel in Drenthe en Groningen ervaren. Wij hebben afgesproken om samen met uw ministerie te werken aan oplossingen voor concrete situaties die wij in onze dagelijkse praktijk tegenkomen. Hierbij hebben wij vastgesteld dat alle mogelijkheden tot het uiterste moeten worden opgerekt om tot oplossingen te komen. Naast onze waardering voor het gesprek willen wij met deze brief nogmaals onder de aandacht brengen dat de urgentie hoog is in onze regio.

In Drenthe en Groningen zijn er honderden, veelal kleine maatschappelijke, coöperatieve en agrarische projecten die wel SDE+-subsidie hebben, maar niet aangesloten worden door de netbeheerder. Wij hebben het hier over een totaal vermogen van 1.000 Megawatt (MW) aan projecten¹ dat nu geen perspectief op realisatie heeft. Daarnaast geeft u aan dat er in het grootste deel van Groningen en Drenthe de komende jaren geen ruimte is voor nieuwe duurzame energie. Voor de talloze partijen die nu graag hernieuwbare energie willen produceren, met name coöperaties en zon op dak, is dit een grote teleurstelling en dit zet een rem op de ontwikkeling van duurzame energie.

Het is noodzakelijk dat de huidige problemen rondom de netcapaciteit zo snel mogelijk opgelost worden, anders voorzien wij op verschillende terreinen risico's. Een voorbeeld hiervan is het risico voor het draagvlak voor ons RES-aanbod. Dit geldt overigens niet alleen voor Drenthe en Groningen maar ook voor andere RES-regio's.

¹ Ter illustratie: 1000 MW zon-PV is gelijk aan 1000 hectare zonneweides of grofweg 4000 grote daken vol met zonnepanelen. De praktijk laat een mix van groot, klein, dak en grond zien.

Wij onderstrepen uw boodschap dat grootschalige netuitbreiding essentieel is om tot een oplossing te komen voor onze regio. Netuitbreiding is ook nodig om de aanvullende elektriciteitsvraag uit de industrie, gebouwde omgeving en mobiliteit te accommoderen. Wij werken intensief samen met de netbeheerders om dit realiseren.

Wij spreken echter nogmaals onze zorgen uit over het gebrek aan oplossingen voor de korte termijn. Ondanks de grote verwachting, laten recente berekeningen van de netbeheerders zien dat de in uw brief benoemde ontheffing aan TenneT voor noordelijke provincies (voortuitlopend op de inwerkingtreding van de AMvB n-1) een beperkt aanvullend effect heeft. Als er aan alle voorwaarden wordt voldaan, komt er niet meer dan 100 MW aan vermogen per provincie bij.

Het is essentieel dat het Rijk de juiste kaders schept waardoor het energienet veel efficiënter benut kan worden. De huidige kaders leiden ertoe dat het net wordt gereserveerd op de pieken van zon of wind. Hierdoor blijft een groot deel van de bestaande kostbare capaciteit onbenut. Om het elektriciteitsnet op korte termijn efficiënter te kunnen benutten vragen wij u om prioriteit te geven aan de volgende onderdelen uit uw brief:

- helder en transparant maken wanneer er sprake is van congestie;
- meer coöperaties en/of zon op dak aan te sluiten op bestaande netwerk door curtailment, congestiemanagement en het verlagen van drempels voor lokale (korte termijn en seizoens-) opslag;
- partijen die reeds SDE+ toegekend hebben gekregen extra uitstel verlenen.

In de bijlage zijn deze punten verder uitgewerkt en geven wij vanuit de praktijk aangeleverde oplossingen.

In ons gesprek van 23 april 2020 hebben wij gesproken over het zoeken naar randen in de wet- en regelgeving. Wij maken graag gebruik van uw aanbod om samen met uw ministerie en regionale stakeholders te zoeken naar oplossingen voor onze situatie. Wij zijn inmiddels met uw ministerie in gesprek over de organisatie hiervan. Wij willen met deze brief u vragen om met name de netbeheerders niet alleen extra aan te sporen ook deze randen op te zoeken, maar hen ook hiertoe de mogelijkheid te bieden door ruimte in de bestaande kaders te scheppen. Alleen als wij allen in staat zijn om de grenzen van wat mogelijk is op te zoeken en de bestaande kaders zo ruim mogelijk te interpreteren, zullen wij slagen in onze zoektocht naar creatieve oplossingen voor de huidige problematiek.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen,

, voorzitter

, secretaris

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlage Voorstellen voor kortetermijnoplossingen met betrekking tot problematiek netcapaciteit

Afschrift aan Provinciale Staten van Drenthe en Groningen

Bijlage

Voorstellen voor kortetermijnoplossingen met betrekking tot problematiek netcapaciteit huidige situatie in Drenthe en Groningen

Er is een steeds grotere groep initiatiefnemers van hernieuwbare energieprojecten in Drenthe die teleurgesteld en verbaasd zijn. Zij hebben zich de afgelopen jaren ingezet om hun duurzame plannen te verwezenlijken en worden hierin ondersteund door de SDE+-beschikking. Zij krijgen echter van de netbeheerders te horen dat zij niet aangesloten mogen worden.² Dit leidt tot problemen met de termijn waarop de initiatiefnemers hun project volgens de beschikking gerealiseerd moeten hebben.

Wij zien dat de problemen zich vooral voordoen bij de coöperatieve of kleinere initiatieven met een specifieke locatie, zoals eigen grond, een boerenschuur of bedrijfsdak. Zij hebben geen mogelijkheid om elders in Nederland dit initiatief opnieuw op te starten en niet de lange adem om te wachten tot het probleem is opgelost. Juist het teleurstellen van de lokale initiatiefnemers slaat een deuk in de participatieopgave van de energietransitie en het daarmee samenhangende vertrouwen dat nodig is bij de overige opgaven uit het Klimaatakkoord.

De netbeheerders doen er alles aan om ervoor te zorgen dat het elektriciteitsnet gereed is, maar geven aan dat dit tijd kost. Er zijn grootschalige netverzwaringen nodig, zoals nieuwe schakelstations die Enexis samen met TenneT bouwt. Deze projecten vergen meerdere jaren aan voorbereiding en dus krijgt een groot deel van de nieuwe netcapaciteit pas later zijn beslag. Het is dus van belang om naar oplossingen te zoeken waardoor het bestaande net efficiënter kan worden benut en er meer duurzame opwek kan worden aangesloten.

Problemen en oplossingen

Hieronder benoemen wij een aantal problemen gevolgd door een aantal oplossingen.

Helderheid over fysieke/juridische congestie en toepassing curtailment

Wij vernemen dat de netwerkbeheerders zich op dit moment zeer strikt houden aan zowel de elektriciteitswet als aan hun privaatrechtelijke afspraken met hun klanten. Er wordt krampachtig vastgehouden aan de toezegging dat de maximale netcapaciteit op alle momenten beschikbaar moet zijn voor gecontracteerde partijen. Ook wanneer deze partijen hier geen gebruik van maken. Het is voor iedereen helder dat het daadwerkelijk gebruik van deze maximale belasting zich slechts enkele uren per jaar voordoet. Dat betekent dat een groot deel van de tijd meer dan voldoende netcapaciteit beschikbaar is voor andere producenten met een complementair productieprofiel.

De vergelijking doet zich voor met een voetbalstadion waar de tribunes leeg zijn, omdat de seizoenkaarthouders wegblijven. Op dat moment wil men echter geen toegang verlenen aan andere bezoekers onder het argument: "Er is geen stoel vrij in het stadion."

Oplossing

Sta de netwerkbeheerders toe (door aanpassing van de elektriciteitswet, spoedwet of anderszinds) om initiatieven wel aan te sluiten wanneer er juridische congestie is, maar met een tijdelijke 'afsluitclausule' wanneer er daadwerkelijk fysieke congestie optreedt. Deze clausule komt te vervallen op het moment dat de netwerkcapaciteit gereed is.

---

² <https://youtu.be/7HaFGUiy0dw> Filmpje "Problemen netcapaciteit in de praktijk"

Vanwege de specifieke regionale component van de netproblematiek stellen wij voor om deze tijdelijke maatregel alleen voor de congestiegebieden in de regio Drenthe en Groningen te laten gelden. Dit is in lijn met de experimenteermogelijkheden die u noemt in uw brief van juni 2019. Graag gaan wij met u in gesprek over de uitwerking van dit voorstel.

Innovatie stagneert

Wij merken dat er vanuit allerlei sectoren wordt meegedacht over het netwerkprobleem, maar dat de bestaande wet- en regelgeving belemmerend werkt. Deze belemmert de ontwikkelaars en netwerkbeheerders dusdanig dat zij niet kunnen of willen meewerken aan oplossing als smart-grids, opslag, congestiemanagement, etc.

Oplossing

Geef de netwerkbeheerders meer bevoegdheden/mogelijkheden om dit soort marktinitiatieven (al dan niet tijdelijk) toe te staan in hun beheersgebied. Spoor de netbeheerders daarbij aan om bij deze innovatieve oplossingen mee te werken en te denken. Een voorbeeld is het afschaffen van het in rekening brengen van hogere jaarlijkse capaciteitskosten wanneer er op piekmomenten door ondernemers meer elektriciteit wordt afgenomen om netcongestie te voorkomen. Dit in combinatie met toepassen van lagere stroomtarieven op piekmomenten. Het ontbreken van deze instrumenten werkt nu als een rem op deze vorm van congestiemanagement. De netbeheerders hebben een systeem gebouwd om voor congestiemanagement (GOPACS). Wij vragen de minister om een programma op te zetten om de markt te ontwikkelen en de daarbij aansluitende wetgeving naar voren te trekken (indien de voorgestelde codewijziging hiervoor onvoldoende handvaten biedt).

Handel in aansluitcapaciteit.

Wij zien dat er handel ontstaat in aansluitcapaciteit wanneer een ondernemer geen omgevingsvergunning krijgt, maar wel een aansluit- en transportovereenkomst (ATO) getekend heeft met de netwerkbeheerder. Deze ATO wordt vervolgens verkocht aan een verderop gelegen initiatief, die deze overeenkomst van de netbeheerder niet krijgt vanwege 'netcongestie'. Aangezien de ATO gebonden is aan de locatie leidt dit doorverkopen ertoe dat er extra kabels worden aangelegd tussen het initiatief en de locatie van de ATO. Het gebrek aan transparantie van de netbeheerders leidt ertoe dat wanhopige initiatiefnemers zonder aansluiting verleid worden om met dit soort constructie in zee te gaan. Een voor alle partijen onwenselijke situatie.

Oplossing

Geef netbeheerders de mogelijkheid om in uitzichtloze situaties in overleg met de decentrale overheden te besluiten of een aansluitaanvraag genegeerd kan worden bij het bepalen van de beschikbare netcapaciteit. Door meer transparantie te bieden over de ATO's en hun locaties winnen wij tijd en voorkomen wij handel en speculatie in aansluitcapaciteit, zinloze investeringen en lagere maatschappelijke kosten.

Onwerkbare regels cable-pooling

Cable-pooling lijkt op papier een mooie maatregel waarbij efficiënter gebruik gemaakt wordt van elektriciteitskabels en transformatorstations. In de praktijk blijkt dat de regels en wettelijke vereisten rondom het cable-pooling juist leiden tot extra kabels en kostbare (zinloze) investeringen. Hierdoor wordt cable-pooling in de praktijk vrijwel niet gerealiseerd.

Alleen nieuwe initiatieven die pal naast elkaar gelegen zijn hebben baat bij cable-pooling. Deze situatie komt nu vrijwel niet voor. Dit is een typisch voorbeeld waarbij de regels geen oplossing bieden voor het probleem met schaarse netcapaciteit.

Oplossing

Sta cable-pooling toe op transformator niveau in plaats van op het niveau van de kavel. De transformatoren zijn de bottleneck die ondervangen moet worden. Maak mogelijk dat er meerdere separate kabels op de transformator samen als één aansluiting worden beschouwd. Hierdoor kan eenieder op de meest kosteneffectieve wijze de aansluiting naar de trafo laten lopen. Hiermee voorkomen we dat er onnodig kabels worden aangelegd.

Verlopen SDE+-termijn

Alle huidige SDE+-beschikkingen hebben een termijn voorgeschreven waarbinnen het initiatief gerealiseerd moet zijn. Ondanks uw toezegging dat er nu soepeler wordt getoetst op aanvragen van uitstel, komt er niet méér tijd bij dan waar men al recht op had. De netbeheerders geven aan dat uitbreiding van het net meer tijd kost: twee tot drie jaar. Voor het merendeel van de initiatiefnemers is het jaar uitstel dus niet voldoende en zullen zij hun subsidie terug moeten geven. Dit komt neer op honderden Megawatts aan duurzaam vermogen dat niet wordt gerealiseerd. Daarom is een kortetermijnoplossing voor deze situatie noodzakelijk.

Oplossingen

Gebruik het jaar uitstel dat nu generiek wordt toegepast om voor deze grote groep gedupeerden een constructieve oplossing te zoeken. Hierbij een greep uit potentiële oplossingen die door de initiatiefnemers naar voren worden gebracht:

- SDE+ beschikking blijft, initiatief wordt zo spoedig mogelijk aangesloten, maar afgeschakeld bij fysieke congestie (enkele uren per jaar). Daarbij de opties uitwerken voor wel/geen vergoeding van misgelopen inkomsten. Hierbij dient het voor de netbeheerder en ondernemer mogelijk worden gemaakt om bilaterale afspraken te maken;
- verlenging van SDE+-termijn met vijf jaar (met eventueel een herijking van de SDE+ vergoeding in verband met kostendaling zon-PV);
- vervallen SDE+-beschikking, maar een garantie dat de huidige ondernemers voorrang krijgen voor een volgende SDE++-ronde;
- vervallen SDE+-beschikking, maar met vergoeding van gemaakte kosten (is niet voor alle initiatieven relevant).

Drempels voor opslag verlagen

Wij merken dat opslag, ondanks de spectaculaire kostendaling nog niet echt wordt toegepast. We krijgen signalen dat er veel kansen zijn om de drempels voor opslag te verlagen.

Oplossingen

- Geen subsidie meer bij negatieve energieprijzen in de nieuwe SDE++ (en wel meteen wanneer deze optreden). Het gevolg hiervan is dat het voor ontwikkelaars eerder interessant wordt om een deel van de energie af te toppen en/of op te slaan en vervolgens op een later moment alsnog aan het net te leveren. Dit bevordert tevens oost-west opstellingen.
- Een aparte SDE++-categorie van opwek inclusief opslag.
- Een eigen categorie voor opslag in de nettarieven).
- Een goede regeling voor garanties van oorsprong bij opslag.

- Het aanjagen van de markt voor congestiemanagement.
- Het voorkomen van de dubbele energiebelasting bij opslag. Juist in combinatie een zon- of windpark.
- Een betere kostentoewijzing bij gebruik transportcapaciteit voor zonne- en/of windparken.